

ผึ้งและน้ำผึ้ง

สุขญาศิริธัญญา

ความนำ

ผึ้ง คือสัตว์ตัวเล็กๆ แต่คุณธรรมไม่เล็กดังที่คิด เพราะมีคุณธรรมที่น่าจะเอาเป็นเยี่ยงอย่าง เช่น มีความขยัน มีความสามัคคี มีความอดทน บินไม่สูง ยอมตายเพื่อพวกพ้องได้ นอกจากนี้ ผึ้งยังมีคุณธรรมที่เราเห็นได้อยู่ในหลายสิ่ง ซึ่งคนสมัยก่อนจะใช้ผึ้งเป็นอุปมาสอนคน

ในสังคม หากพบเจอคนที่ชอบบ่นมากๆ ก็จะมีจำนวนเป็นเครื่องเตือนสติว่า บ่นอย่างหมี่กินผึ้ง ธรรมดาหมี่กินผึ้ง แม้ผึ้งจะต่อยอย่างไรก็ตาม แต่หมี่ก็ยอมให้ต่อยทั้งหลับตาเข้าไปใกล้รวงผึ้งแล้วกินรังผึ้งอย่างอ่อยและพึมพำ ในช่วงนั้น หากใครอยากกินน้ำผึ้ง เข้าไปข้างหลังสะกิดหมี่ หมี่จะส่งน้ำผึ้งให้กินโดยไม่ลืมหูลืมตาองด้วย พ่อแม่สอนสอนลูก ในบางครั้งจะสอนลูกว่า ให้มีความขยันดังผึ้ง จึงมีจำนวนว่า ขี้เกียจ เป็นแมลงวัน ขยันเป็นแมลงผึ้ง ในรายการโทรทัศน์ ของพวกเด็กๆ ทางผู้จัดรายการ ก็จะชื่อรายการว่าสโมสรผึ้งน้อย

ในการรักษาแผลหรือฝีของคนโบราณจะใช้น้ำผึ้งผสมกับปูนกินหมากแล้วสูญตรงที่เป็นฝี ไม่นาน ฝีนั่นก็จะแตกและหาย และส่วนที่เป็นกากของน้ำผึ้งที่เรียกว่า ขี้ผึ้ง ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ใช้ขี้ผึ้งทาปากกันเพื่อมิให้ปากแตก ต่อมาพัฒนาเป็นรูดทาปาก ใช้จุดถวายเป็นพุทธบูชา หรือจุดเพื่อให้เกิดแสงสว่าง หรือเมื่อมีงานมงคล ก็ใช้เทียนขี้ผึ้งนี้แหละ ทำน้ำมันต์เพื่อเป็นสิริมงคล ดอกน้ำมันต์ที่ทำด้วยเทียนขี้เทียนจะบานงามมาก หรือในด้านการท่องเที่ยว ขี้ผึ้งก็มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ประเทศรายได้อย่างมหาศาล เช่น สถานที่ท่องเที่ยวหุบขี้ผึ้ง ที่จังหวัดนครปฐม ในด้านความบันเทิง ผึ้งหรือฟุ่มพวง ดวงจันทร์ แต่นักเพลงได้นำเอาผึ้งมาบรรยายแต่งเป็นเพลงเพื่อเล่าชีวิตของผึ้งฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ก็ทำให้เธอมีชื่อเสียงโด่งดังเพิ่มขึ้นอีก ในการทำบุญ คนที่ทำบุญ หากทำบุญด้วยน้ำผึ้ง จะได้

บุญ ๒ ต่อ กล่าวคือ น้ำผึ้งใช้เป็นอาหารประเภทก็หวานก็ได้ หรือน้ำผึ้งจะใช้เป็นยา ก็ได้ เรียกว่า ถวายครั้งเดียวแต่ได้บุญทั้งที่เป็นอาหารทาน และเภสัชทาน ในการ นำเสนอนั้น จะกล่าวดังต่อไปนี้

๑. ผึ้ง และน้ำผึ้ง คืออะไร

ผึ้ง คือแมลงมีปีกบางใส ๒ คู่ ปีกหลังเล็กกว่าคู่หน้า ปากใช้ทั้งกัดอาหารและ ดูดกินของเหลวได้ ท้องเป็นปล้องแรกที่ติดกับอกเล็กมาก ปล้องที่ ๒ มีขนาดไล่เลี่ยกัน ปล้องที่เหลือมีขนาดไล่เลี่ยกับอก ยกเว้นปล้องสุดท้ายที่มีขนาดเล็กกว่า มีขนปกคลุมตามลำตัว รวมตัวอยู่กันเป็นฝูงแบ่งชั้นวรรณะ เก็บเกสรและนำหวานดอกไม้มา ทำน้ำผึ้ง เช่น ผึ้งหลวง ผึ้งโพรง ผึ้งมิ้ม และอีกหลายชนิดที่อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่รวมตัวเป็นฝูง ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ได้แก่ ผึ้งกรวย ผึ้งหลอด และผึ้งนั้น มี ๖ ขา เป็น สัตว์ที่ดูดน้ำหวาน ชอบน้ำหวาน ทำน้ำหวาน และดื่มน้ำหวาน ส่วนน้ำผึ้งคือ น้ำหวานมีลักษณะที่แมลงผึ้งเก็บสะสมเอามาจากดอกไม้ต่างๆ ได้แก่ น้ำที่ไหลเยิ้ม ชื่อว่าน้ำผึ้ง, สิ่งที่คุณรู้ว่าเป็นหวาน ชื่อว่าน้ำผึ้ง, สิ่งที่คุณต้องการดื่ม ชื่อว่าน้ำผึ้ง, สิ่งที่คุณรู้ว่าหวาน ชื่อว่ามธุ หมายถึงน้ำหวานดอกไม้, น้ำผึ้ง มาจากศัพท์บาลีว่า มธุ คำว่า มธุ ยังแปลว่า ดอกมะขาง หรือยอดองุ่น

น้ำผึ้ง หมายถึงน้ำหวานของแมลงผึ้ง^๑ อีกอย่างหนึ่งหมายถึงน้ำรสหวานที่ผึ้ง ทำ^๒

น้ำผึ้งเป็นสิ่งที่หวานที่สุด ดังคำที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกว่า รสเค็มจัด กล่าวกันว่าเหมือนเกลือ รสขมจัดกล่าวกันว่าเหมือนดี รสหวานจัด กล่าวกันว่าเหมือน

^๑วิ.มหา.๒/๒๖๐/๔๐๒.

^๒วิ.ภิกขุณี.๓/๑๒๓๗๓๙๑.

น้ำผึ้ง ของร้อนจัด กล่าวกันว่าเหมือนไฟ ของเย็นจัด กล่าวกันว่าเหมือนหิมะ ห้วงน้ำใหญ่ กล่าวกันว่าเหมือนสมุทร^๓

น้ำผึ้ง หากเป็นน้ำผึ้งเดือนห้าแล้ว นับว่าเป็นน้ำผึ้งที่ดีที่สุด เพราะน้ำผึ้งเดือนนี้ตัวผึ้งจะนำเกสรดอกไม้ต่างๆ ที่เป็นยารักษาโรคต่างๆ มาทำรวงรัง กล่าวกันว่าดอกไม้ที่บานเดือนห้านี้ จะมีดอกไม้บางชนิดเท่านั้น ที่บานเฉพาะเดือนนี้ เดือนอื่นจะไม่บาน ส่วนมีดอกไม้อะไรบ้างนั้น ขอให้สังเกตดูเอง

๒. ผึ้ง มีชาติเป็นอย่างไร

ผึ้ง เป็นสัตว์มีชาติกำเนิดหรือการเกิดเป็นทวิชาติ คือเป็นสัตว์เกิดสองครั้ง เพราะเกิดเป็นไข่ก่อนแล้วออกเป็นตัวอีกทอดหนึ่ง เมื่อกล่าวถึงการเกิด เรื่องที่ควรรู้เพิ่มเติมคือเรื่องกำเนิด^๔ กำเนิดของเหล่าสัตว์มี ๔ พวก คือ (๑) สัตว์พวกอณูทษะ หมายถึงสัตว์เกิดในไข่ เช่น นก ไก่ ครุฑ ผึ้ง (๒) สัตว์พวกชลาพุชะ หมายถึงสัตว์เกิดในครรภ์ คือ คน แมว หมู หมา (๓) สัตว์พวกสังเสทชะ หมายถึงสัตว์เกิดในโคล เช่น หนอนบางชนิดเกิดในที่โสโครก มีปลาเนาเป็นต้น จะเกิดเป็นตัวอ่อนเล็กๆ ก่อนแล้วค่อยเจริญขึ้น (๔) สัตว์พวกโอปปาติกะ หมายถึงสัตว์ที่เกิดเมื่อมากโตโดยขับพลัน เช่น เทวดา เปรต สัตว์นรก เกิดเป็นตัวเท่ากับคนมีอายุ ๑๖ ปี

๓. คุณธรรมของผึ้ง มีอะไรบ้าง

คุณธรรมของผึ้ง ในคัมภีร์ไม่มีกล่าวไว้ แม้ไม่กล่าวไว้ก็ตาม แต่ก็พอสังเกตได้ ดังนั้น จึงประมวลมากกล่าวไว้ตามที่พบมา เช่น มีความขยันผึ้งจะทำงานอย่างหัว หาเกสรดอกไม้ แม้ไกลแสนไกล ก็บินไปเอาน้ำหวานมาสร้างรวงรังได้

มีความสามัคคี แต่ละตัวล้วนมีความหน้าที่และทำหน้าที่ของตนอย่างไม่บกพร่อง และช่วยกันทำอย่างขยันแข็ง

^๓ พุ.จ. ๓๐/๑๒๑/๔๐๑.

^๔ ที.ปา. ๑๑/๓๑๑/๒๙๓.

มีความอดทน หากเป็นฝั่งงานแล้วจะมีความมุ่งมั่นพยายามเป็นเลิศ ทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบาก

บินไม่สูง ในการหาอาหารจะบินไปอย่างที่จะทำให้ถึงจุดหมายเร็วที่สุด ทำอะไรก็วางเป้าหมายไว้ แล้วพยายามไปให้ถึงจุดหมายนั้น

ยอมตายเพื่อพวกพ้องได้ เมื่อมีใครมารังแก ก็พยายามที่จะปกป้องช่วยเหลือ และในบางครั้ง ถึงจะยอมสละชีวิต เพื่อรักษารวงรังเอาไว้ แม้จะรู้ว่า หากตนเองต่ออยู่คนอื่นต้องตาย ก็ยอมทำได้

คุณธรรมของฝั่งที่กล่าวมาข้างต้นมาพิจารณา หากพิจารณาให้ดีแล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับชีวิตประจำวันของคน ดังเช่น

ฝั่งมีความขยัน ในชีวิตของคนเรา หากมีความขยันดุจดั่งฝั่ง ความสำเร็จก็รออยู่ตรงหน้า ดังพระพุทธรูปที่ชื่อว่า วิริเยน ทุกขะมัจเจติ คนจะล่วงทุกข์เพราะความขยันหมั่นเพียร ดังนั้น คนที่หวังจะประสบความสำเร็จในชีวิต ต้องมีความขยัน หากยังไม่ขยัน ต้องปลุกให้มีความขยันปลุกใจของตนไว้ให้มีความขวนขวายทำในบางทำนนี้บ้างตลอดเวลา แต่ความขยันนี้ ควรขยันให้ถูกนะ หากขยันไม่ถูก เดียวจะไม่เข้าท่า ดังเช่นพี่ทิดที่สึกใหม่ไปแต่งงานกับสาวบ้านนอก ทุกวัน ทิดทีกพยายามตื่นเช้าแล้วเตรียมควายเตรียมไถเพื่อไปไถนา เมื่อตอนแรก ตื่นหกโมงไปไถนา ก็ยังถูกว่าถูกบ่นอีก จึงตื่นดึกกว่าเดิม คือจากที่ตื่นหกโมง ก็มาตื่นตีห้าแล้วเป็นตีสี่ แล้วเป็นตีสาม แม้ทิดทีกจะพยายามตื่นดึกสักเพียงไรก็ตาม กลับมาที่ไร ก็จะถูกว่าถูกบ่นทุกวัน วันหนึ่ง เพื่อนบ้านคนหนึ่ง หนไม่ได้ เมื่อเจอเมียของทิดทีกออกมานอกบ้าน จึงต่อว่าเมียของทิดทีก และชมเชยทิดทีกว่าขยันหมั่นเพียร ขยันทำอย่างนี้ เธอว่าบ่นทิดทีกได้อย่างไรทำไมไม่ถูก เมียทิดทีกจึงพูดกับเพื่อนบ้านคนนั้นว่า งานที่ควรจะทำกลับไม่ทำ ส่วนงานที่ไม่ควรจะทำกลับไปทำ เพราะทิดทีกทำเช่นนี้แหละ จึงทำให้ต้องว่าต้องบ่น เพื่อนบ้านคนนั้นได้ฟังเช่นนั้นแล้ว จึงไปกระซิบทิดทีก ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทิดทีกก็ไม่ถูกว่าถูกบ่นอีกเลย

ผู้มีความสามัคคี คนเราก็เช่นกัน ในชีวิตประจำวัน เราควรมีความสามัคคีกัน เพราะเราไม่ใช่อยู่ในโลกคนเดียว เราอยู่กับคนจำนวนมาก และงานบางอย่างทำคนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยคนหลายคน จึงจะทำงานนั้นได้ ดังนั้น ความสามัคคีกัน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง คนเราจะมีความสามัคคีกันได้ ก็จะต้องช่วยเหลือกัน เข้าใจกัน มีความเห็นร่วมกัน และความสามัคคีนี้ ควรปลูกให้มีมากขึ้น เพราะความสามัคคีคือพลังอันใหญ่หลวงสามารถสร้างงานระดับชาติระดับโลกให้สำเร็จได้และนำความสุขมาให้อีกด้วยดังพระพุทธภาษิตว่า สุขา สังฆัสสะ สามัคคี ความสามัคคีของหมู่คณะ นำความสุขมาให้

ผู้มีความอดทน เราควรอดทนดุจผึ้งบ้าง ธรรมชาติคนเรา หากมีความอดทนแล้ว จะทำอะไรก็สำเร็จ บางครั้งต้องพยายามทำแล้วทำอีกตั้งหลายครั้ง กว่าจะออกมาดีได้ต้องอาศัยความอดทนนี้แหละ ความอดทน มี ๓ประเภท คือ (๑)อดทนต่อความลำบากตรากตรำ แม้งานจะมีความยากลำบากสักเพียงไรก็ตาม ก็สู้ไม่ถอย มุมานะพยายามทำต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ หรือแม้อากาศจะร้อนสักเพียงไร ก็ทนทำงานได้ไม่บ่น (๒)อดทนต่อเวทนา ในเวลาเจ็บป่วย ก็ไม่แสดงอาการให้เป็นที่รำคาญของผู้อื่น อดทนได้ แม้ร่างกายจะเจ็บสักเพียงไรก็ไม่ส่งเสียงร้องให้ดังเกินไป (๓)อดทนต่อความเจ็บใจ ในการทำงาน บางครั้งอาจจะมีคนพูดว่ากล่าวอย่างนั้นบ้าง อย่างนี้บ้าง ก็อดใจไว้ไม่ตอบโต้ มุ่งทำงานเป็นหลัก หากเป็นเรื่องไม่จริง ก็ชี้แจงให้เขาเข้าใจบ้าง

ผู้บินไม่สูง คนเราในชีวิตจริงก็ไม่ควรบินสูงดุจผึ้ง แม้เราอยู่ในตำแหน่งสูง ก็ไม่ควรจะบินสูงให้มากเกินไป เพราะหากบินสูงมากขึ้นเท่าไร ก็จะมีผู้รังเกียจว่าเปล่าเปลี่ยว และขาดพวกพ้อง ดังนั้น ควรลดความสูงลงมาหาเบื้องล่างบ้าง เพราะในเบื้องล่างมีสิ่งดี ๆ มากมาย อย่างน้อยๆ คนเบื้องล่างจะมีพวกพ้อง ซึ่งคนเบื้องสูงไม่มีความสนุกสนานบันเทิง ซึ่งคนเบื้องสูงหายาก มีการรู้จักหักทายเป็นกันเอง ซึ่งคนเบื้องสูงไม่มี หากบินสูงอย่างนี้ ควรปรับเสียใหม่ ลองบินต่ำบ้าง ลองมาคุยกับ

น้องๆ บ้าง ทานข้าวร่วมกับน้องบ้าง ก็จะได้บรรยากาศ อีกแบบหนึ่ง ซึ่งหากซื้อไม่ได้ แต่อยากได้ต้องทำเอง

ฝังยอมตายเพื่อพวกพ้องได้ ในชีวิตประจำวัน จะมีใครสักกี่คนที่ยอมตายเพื่อผู้อื่นได้ คงหาได้ยาก ถึงจะไม่มีการยอมตายแทนกันได้ แต่ก็ควรมีความรับผิดชอบร่วมกัน เวลาผิดก็รับผิดชอบ ไม่ควรบิดความผิดให้ผู้อื่นรับไป เวลาชอบก็รับชอบ และควรที่จะแบ่งควรชอบนั้นไปให้คนที่มีความเกี่ยวข้องด้วย ไม่ควรเก็บความชอบนั้นไว้ แต่เพียงผู้เดียว เรื่องยอมตายเพื่อพวกพ้องนี้ มีเรื่องที่น่าสรรเสริญอยู่เรื่องหนึ่ง คือแม่ยอมสละชีวิตเพื่อลูก เรื่องนี้เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นที่แถวประปาสามเสน วันหนึ่งแม่กับลูกชายเดินทางไปธุระอย่างหนึ่ง ขณะเดินทางแม่เห็นลูกจะถูกรถชน ในขณะนั้นเอง ด้วยความรักลูก แม่ได้ผลักลูกให้ออกจากเส้นทางของรถ แล้วแม่ก็ยอมตายแทนลูก โดยแม่ถูกรถชนตาย แม่ผู้นี้เข้าใจช่างประเสริฐแท้ ที่ยอมสละชีวิตเพื่อลูกชายได้ น่าสรรเสริญ ควรประกาศให้ชาวโลกได้รู้ไว้

๔. ประโยชน์ของผึ้งและน้ำผึ้งที่มีต่อคนเรา

ในหัวข้อนี้จะกล่าว ๒ ประการ คือ (๑) ประโยชน์ของผึ้ง (๒) ประโยชน์ของน้ำผึ้ง ใน ๒ อย่างนั้น ประโยชน์ของผึ้งมีหลายประการ เช่น

๔.๑ เป็นสัตว์ที่ช่วยเหลือผู้อื่น

ชาวบ้านที่จะผัก จะอาศัยผึ้งนี้แหละเป็นตัวแทนให้พืชพันธุ์ผสมกัน เช่น คนที่ปลูกผักทอง แดงกวา ผลผักทอง แดงกวา ก็ตามจะติดผลดก จะมีผึ้งมาช่วยตอมจากดอกนั้นไปดอกนั้น จากดอกนั้นไปดอกนั้น

ในอรรถกถากล่าวถึงผึ้งเคยช่วยทำงานให้กับพระเจ้าอโศกมหาราชไว้ว่า หนูทั้งหลายก็เกิดคิดว่าให้หมดเกลบและรำ ข้าวสารที่หักแม่เม็ดเดียวก็ไม่มี ข้าวนี้แลถึงความเป็นพระกระยาหารเสวยแห่งพระเจ้าอโศกมหาราชในที่ทุกสถาน ตัวผึ้ง

ทั้งหลายทำน้ำผึ้ง พวกหมีกี่ฝ่าฟันที่โรงวัว พวกนกการเวกก็บินมาร้องส่งเสียงอย่าง
ไพเราะ^๕

๔.๒ เป็นสัตว์ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ผึ้งไม่เบียดเบียนสีและกลิ่นของดอกไม้ ถือเอาน้ำหวานแล้วบินไป ฉันทิ พระ
มุนีก็ฟังฟังจารึกไปในหมู่บ้าน ฉันทินั้น^๖ ผึ้งเวลาหาอาหารจะไม่เบียดเบียนสีและกลิ่น
ของดอกไม้ จะใช้จะงอยปากบ้าง ปีกบ้างนำน้ำหวานมาทำรวงผึ้งได้ให้ใหญ่โตขึ้น
เรื่อยๆ ประมาณเท่าล้อรถ ก็ทำได้^๗

๔.๓ เป็นสัตว์ที่ให้คติธรรม

หากจะสอนลูกหลานให้มีความขยันหมั่นเพียร ชาวบ้านจะสอนลูกหลานให้มี
ความขยันหมั่นเพียรเหมือนผึ้ง ดังคำที่กล่าวไว้ว่า บัณฑิตผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อม
รุ่งเรืองส่องสว่างเพียงดังไฟ เมื่อบุคคลรวบรวมโภคสมบัติอยู่เหมือนแมลงผึ้งผนวก
รังโภคสมบัติย่อมถึงความสั่งสมดุจจอมปลวกอันตัวปลวกก่อขึ้น^๘ หรือการพูด ก็ควร
พูดให้ไพเราะอ่อนหวาน ดังคำพูดที่มีคำหวานปานน้ำผึ้ง ในคัมภีร์กล่าวไว้ว่า คำ
สุภาพของพระเจ้าเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นคำไพเราะดังน้ำผึ้งรวงอันหลังออกอยู่
ชนเหล่าใดได้ฟังแล้วประกอบกรปฏิบัติตามนั้น ชนเหล่านั้นย่อมเป็นผู้มีปัญญา
เห็นสัจจะ^๙

๔.๔ เป็นสัตว์ที่สร้างควมร่ำรวย

ทางภาคเหนือ ปลูกลำไย ก็สร้างรังผึ้งไว้ เพื่อให้ผึ้งมาเกาะตอมดอกลำไย
ด้วย ทำให้ลำไยติดผลดอก และผึ้งเองก็สร้างรังผึ้ง ทำให้ชาวสวนลำไยมีรายได้จาก
การขายน้ำผึ้งจากสวนลำไย ในปีหนึ่งได้เงินจำนวนไม่น้อย

^๕วิ.มหา.อ. ๑/-/๓๙.

^๖ฐ.ป. ๒๕/๔๙/๔๒.

^๗มงฺคล. ๑/๔๑๕/๓๗๑.

^๘ฐ.อป. ๓๒/๑๓๘/๒๕.

^๙ที.ปา. ๑๑/๒๖๕/๒๑๑.

ส่วนประโยชน์ของน้ำผึ้งที่มีต่อคนเรา ก็มีหลายประการเช่นกัน เช่น

๔.๑ เป็นอาหาร

ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ นมสด นมข้น เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย หรือว่ารูปแม่อื่นใด มีอยู่ อันเป็นของใส่ปาก ขบเคี้ยว กลืนกิน อิ่มท้อง ของสัตว์นั้นๆ ในชนบทใดๆ สัตว์ทั้งหลาย เลี้ยงชีวิตด้วยโอชาอันใด รูปทั้งนี้เรียกว่า รูปภายนอกที่เป็นกวีฬการอาหาร(อาหารคือคำข้าว)^{๑๐}

น้ำผึ้งเป็นของป่า : พระนางสัมพุลากกล่าวไว้ว่า พระโอรสของพระเจ้าวิเทหราชเดือดร้อนอยู่ในป่า เรามาพยาบาลเธอผู้ถูกโรคเบียดเบียนอยู่ตัวต่อตัว เราเที่ยวแสวงหารวงผึ้งและเนื้อมฤค เราหาอาหารอย่างใดไป พระสวามีของเราก็ได้เสวยอาหารอย่างนั้น วันนี้ เธอคงจะหิวเป็นแน่^{๑๑}

อาหารที่ปรุงด้วยน้ำผึ้ง : นางมัทริกกล่าวว่ พระจอมกษัตริย์ นี้แห่งบัวพร้อมทั้งผักและหน่อแห่งอุบลและกระบี่อันคลุกเคล้าด้วยน้ำผึ้ง เชิญพระองค์ทรงเสวยพร้อมพระโอรสพระธิดาเถิด (พ.ช.๒๘/๒๒๓๔/๕๒๙)ขอเชิญเสวยสุธาโภชนาหาร ข้าวสาลี ผักดอง เหง้ามัน น้ำผึ้ง และเนื้อ พระองค์เสด็จมาถึงเป็นแขกที่เข้าพระองค์ทั้งหลายสมควรจะต้อนรับ^{๑๒}

น้ำผึ้งเป็นของควรแจก : ถ้า เนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อยของสงฆ์มีอยู่ ควรให้ลิ้มได้คราวเดียว ถ้า ต้องการอีก ก็ควรให้อีก ถ้าต้องการแม่อีก ก็ควรให้อีก^{๑๓}

๔.๒ เป็นยา

ในหลายแห่ง จะกล่าวไว้ว่า น้ำผึ้งใช้เป็นยา เช่น

น้ำผึ้งเป็นพระบรมพุทธานุญาต : ตถาคตได้มีความปริวิตกว่า เภสัช ๕ นี้แล คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เป็นเภสัชอยู่ในตัว และเขาสมมติว่าเป็น

^{๑๐} อภิ.สง.๓๔/๖๔๕/๒๐๕,๗๔๒/๒๑๙,๘๘๐/๒๓๗.

^{๑๑} พ.ช.๒๗/๓๐๑/๕๘๔.

^{๑๒} พ.ช.๒๘/๑๘๘๗/๔๘๐

^{๑๓} วิ.จ.๗/๓๒๘/๑๕๘

เภสัช ทั้งสำเร็จประโยชน์ในอาหารกิจแก่สัตว์โลก และไม่ปรากฏเป็นอาหารหยาบ ฉะนั้น เราพึง อนุญาตเภสัช ๕ นี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ให้รับประทานในกาลแล้วบริโภคนอกกาล ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้รับประทานเภสัช ๕ นี้ในกาล แล้วบริโภคนอกกาล และต่อมาก็ทรงอนุญาตในเวลาวิกาล^{๑๔}

น้ำผึ้งก่อให้เกิดความผาสุก :ภิกษุณีผู้อาพาธทั้งหลายตอบว่า แม่เจ้า เมื่อก่อนพวกดิฉันขอน้ำผึ้งเขามาฉันได้ ด้วยเหตุที่ฉันน้ำผึ้งนั้น พวกดิฉันจึงมีความผาสุก แต่บัดนี้ พวกดิฉันรังเกียจอยู่ว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามเสียแล้ว จึงไม่กล้าขอ เพราะเหตุที่ไม่ได้ฉันน้ำผึ้งนั้น ความผาสุกจึงไม่มีแก่พวกดิฉัน ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค ครั้นต่อมาทรงอนุญาตว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุณีผู้อาพาธ ขอน้ำผึ้งมาฉันได้^{๑๕}

ทรงอนุญาตให้ฉันน้ำผึ้งได้ :พระพุทธรเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า เราอนุญาตเภสัช ๕ (เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้งและน้ำอ้อย) เภสัช ๕ ที่ภิกษุรับประทานแล้ว พึงบริโภคได้ตามสบายในเวลาก่อนฉันอาหารในวันนั้น, ตั้งแต่หลังฉันอาหารแล้วไป เมื่อมีเหตุ พึงบริโภค ได้ตลอด ๗ วัน โดยนัยดังกล่าวแล้ว^{๑๖}

น้ำผึ้งจะฉันได้ต้องไม่เกิน ๗ วัน :ในอรรถกถา กล่าวไว้ว่า แม่เภสัชมี น้ำมันน้ำผึ้งและน้ำอ้อย ที่เรอรับประทานไว้เป็นต้น ย่อมขาดประเคนไป (วิ.มหา.อ. ๑/-/๒๙๗) ดังพระพุทธรพจน์ว่า เมื่อภิกษุรับประทานน้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย หรือเนยใสเองแล้ว เก็บไว้เอง เมื่อยังไม่ล่วง ๗ วัน เมื่อปัจฉิมมีอยู่จึงฉัน ต้องอาบัติ^{๑๗}

น้ำผึ้งรักษาโรคผอมเหลือง :นมส้ม น้ำผึ้ง เนยใส และน้ำอ้อย เขา ระคนเข้าด้วยกัน บุรุษผู้เป็นโรคลงโลหิตมาถึงเข้า ประชุมชนบอกเขาว่า นมส้ม น้ำผึ้ง เนย

^{๑๔}วิ.ม.๕/๒๖๐-๒๖๑/๔๓-๔๕.

^{๑๕}วิ.ภิกษุณี.๓/๑๒๓๖/๓๙๐.

^{๑๖}วิ.มหา.๒/๖๒๓/๒๓๒.

^{๑๗}วิ.ป.๘/๔๘๐/๖๙๖.

ใส และน้ำอ้อยนี้ เขาจะคนรวมกันเข้า ท่านหวังจะดื่ม ก็ดื่มเถิด ยานี้จักชอบใจ แก่ ท่านผู้ดื่ม ทั้งสี ทั้งกลิ่น ทั้งรส และท่านครั้นดื่มเข้าแล้ว จักมีสุข เขาพิจารณาเวลานั้น แล้ว ดื่มมิได้วาง ก็ชอบใจทั้งสี ทั้งกลิ่น ทั้งรส ครั้นดื่มเข้าแล้ว ก็มีสุข^{๑๘}

น้ำผึ้งเป็นยาของภิกษุไซ : มีเภสัชอันควรดื่มของภิกษุผู้อาพาธ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ภิกษุรับประทานของนั้นแล้ว พึงเก็บไว้ฉันได้ ๗ วันเป็นอย่างยิ่ง ^{๑๙}คำว่า น้ำผึ้ง หมายถึง น้ำรสหวานที่แมลงผึ้งทำ^{๒๐}

น้ำผึ้งเป็นยาของหมอ : การงานของหมอมีน้ำมัน น้ำผึ้ง และน้ำอ้อยเป็นต้น ชนิดใดชนิดหนึ่ง เป็นที่สบายแก่คนไข้^{๒๑}

น้ำผึ้งเป็นเครื่องปรุงยา : เภสัชหลายอย่าง มีน้ำผึ้ง น้ำอ้อย เกลีสินแควี ธรรมดา และเครื่องเผ็ดร้อน ๓ ชนิดเป็นต้น แล้วใส่รวมกันลง (ในหม้อ) ปิดฝาปิดปากหม้อไว้อย่างดีแล้วเก็บไว้ ๑ ปี ๒ ปี หรือ ๓ ปี ยาโลหะโสจิระกะ นั้น กลั่นให้มีสี เหมือนนรสน้ำชมพู เป็นเครื่องบริโภคน้ำอย่างสนิทแห่งบุคคลผู้เป็นโรคลม โรคไอ โรคเรื้อน โรคผอมเหลือง และบานทะโรคเป็นต้น และเป็นเครื่องดื่มภายหลังแห่งผู้รับประทานอาหารแล้ว เภสัชเป็นเครื่องย่อยอาหารที่บริโภคแล้ว เช่นยาขนานนั้น ย่อมไม่มี ก็ยาโลหะโสจิระกะย่อมควรแก่ภิกษุทั้งหลายแม้ในเวลาหลังฉันอาหารแล้ว สำหรับภิกษุผู้อาพาธ จัดเป็นยาตามปกติทีเดียว แต่ผู้ไม่อาพาธต้องผสมกับน้ำจึงควรโดยความเป็นเครื่องดื่มและเครื่องบริโภคแล^{๒๒}

๔.๓ เป็นคติธรรม

^{๑๘} ม.มู.๑๒/๔๘๕/๕๒๔.

^{๑๙} วิ.มหา.๒/๖๒๒/๑๔๓.

^{๒๐} วิ.มหา.๒/๖๒๓/๑๔๓.

^{๒๑} วิ.มหา.อ.๒/๒๙๐/๔๐.

^{๒๒} วิ.มหา.อ.๑๑๑๙๒/๕๑๘.

สอนให้พูดมีคำหวานปานน้ำผึ้ง : ในคัมภีร์กล่าวไว้ว่า เวลาพูด จะสอนให้พูดด้วยคำหวานปานน้ำผึ้ง คือสอนให้คนละคำหยาบ เว้นขาดจากคำหยาบ พูดแต่ วาจาที่ไม่มีโทษ เสนาะโสมต เป็นที่รัก จับหัวใจ เป็นวาจาชาวเมือง เป็นถ้อยคำที่ชวนพอใจชอบใจ^{๒๓}

๔.๔ เป็นสื่อแสดงความเคารพนับถือ

ใช้น้ำผึ้งเป็นสื่อแสดงความเคารพ : พระอานนทย่อมนับถือพระสารีบุตร โดยนับถือความมีคุณมากของพระสารีบุตรว่า เว้นพระผู้มีพระภาค บุคคลอื่นที่มีคุณวิเศษเห็นปานนี้ไม่มี พระอานนทได้จีวรที่ชอบใจ ชักแล้วถวายแก่พระสารีบุตรนั้นแล แม้ทุกคราว ในเวลาก่อนฉันได้ยาและของเคี้ยว หรือบิณฑบาตอันประณีตแล้ว ย่อมถวายแก่พระเถระเหมือนกัน ในเวลาหลังฉันอาหาร แม้ได้โภสข มีน้ำผึ้งและน้ำอ้อยเป็นต้นก็ถวายแก่พระเถระ^{๒๔}

๔.๕ น้ำผึ้งเป็นเสบียงทาง

ชุกกกล่าวว่ ชาวสัตตตุงที่ระคนด้วยน้ำผึ้งและข้าวสัตตตุก่อนที่มีรสหวานอร่อยของเราที่ทางอมิตตตาได้จัดแจงให้ เราจะแบ่งให้แก่เจ้า^{๒๕}

๕. เรื่องผึ้งและน้ำผึ้ง ตามคัมภีร์พุทธศาสตร์

ผึ้งและน้ำผึ้งมีกล่าวไว้มีมากมาย ดังเช่น

น้ำผึ้งจะหมดไปหากศีลธรรมเสื่อมลง : ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี รสเหล่านี้คือเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้งน้ำอ้อยและเกลือ จักอันตรธานไปสิ้น ภิกษุทั้งหลายในเมื่อมนุษย์ มีอายุ ๑๐ ปี หน้ำกับแก้ว จักเป็นอาหารอย่างดี^{๒๖}

^{๒๓} อจ.ติก.๒๐/๒๘/๑๗๘, อภ.ป.๓๖/๑๐/๑๗๑.

^{๒๔} วิ.มหา.๒/๔๖๐/๑๓๙.

^{๒๕} ชุ.ชา.๒๘/๒๐๒/๔๙๗.

^{๒๖} ที.ปา.๑๑/๑๐๓/๗๓.

น้ำผึ้งเป็นอติเรกลาภ :บรรพชาอาศัยมุตรเน่าเป็นยา เธอพึงทำอุตสาหะใน
สิ่งนั้นตลอดชีวิต อติเรกลาภ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย^{๒๗}

น้ำผึ้งกับท่านฤๅษี :ท่านฤๅษีกล่าวกับภูกุมพิวว่า อาตมภาพยังขูดเผือก มัน
มือเสือ มันนก ยังเก็บข้าวฟ่างและลูกเดือยมาตากตำ เทียวหาผักบัว เหง้าบัว น้ำผึ้ง
เนื้อสัตว์ พุทราและมะขาม ป้อมมาบริโภค ความยึดถือนั้นของอาตมภาพยังมีอยู่^{๒๘}

น้ำผึ้งใบบัว :ที่ใกล้สระโบกขรณีนั้น มีฝูงนกดูเหว่าเมารสดอกไม้ ส่งเสียง
ไพเราะจับใจ ทำปานนั้นให้ดังอีกทีก็กักกอง ในเมื่อคราวหมีไม่ผลิดอกแย้มบาน ตาม
ฤดูกาลรสหวานดั่งน้ำผึ้งร่วงหล่นจากเกสรดอกไม้มาค้างอยู่บนใบบัว ย่อมชื่อว่า
น้ำผึ้งใบบัว^{๒๙}

น้ำผึ้งกับนก :สุวภัณฑิตถามว่า เธอสบายดีอยู่ในกรุงงามแลหรือ เธอมีความ
ผาสุกในเพศแลหรือ เธอได้ข้าวตอกกับน้ำผึ้งในกรุงงามของเจ้าหรือ นางนกลสาธิตา
ตอบว่า ฉันมีความสุขดี ฉันสบายดี ฉันได้ข้าวตอกกับน้ำผึ้งเพียงพอ สหาย ท่านมา
แต่ไหนหรือใครใช้ให้มาก่อนแต่นี้ เราไม่เคยเห็นท่านหรือไม่เคยได้ยินเลย^{๓๐}

คนดื่มน้ำผึ้งย่อมได้รับรสเลิศ :บุรุษผู้ถูกความหิวความอ่อนเพลียครอบงำ
พึงได้รวงผึ้ง เขาพึงลิ้มรสโดยลักษณะใดๆย่อมได้รับรสดีอันไม่เจือ^{๓๑}

ของที่ผสมกันได้ :น้ำมันสดกับน้ำมันสดย่อมเข้ากันได้ ร่วมกันได้ น้ำมันกับ
น้ำมันย่อมเข้ากันได้ ร่วมกันได้ เนยใสกับเนยใสย่อมเข้ากันได้ร่วมกันได้ น้ำผึ้งกับ
น้ำผึ้งย่อมเข้ากันได้ร่วมกันได้ น้ำอ้อยกับน้ำอ้อยย่อมเข้ากันได้ ร่วมกันได้^{๓๒}

^{๒๗}วิ.ม.๔/๗๓/๑๐๒,๑๒๘/๑๙๗

^{๒๘}พ.ฐา.๒๗/๒๘๐-๑/๔๖๖-๗

^{๒๙}พ.ฐา.๒๘/๑๙๙๕/๔๙๕

^{๓๐}พ.ฐา.๒๘/๖๐๖-๖๐๗/๒๗๘

^{๓๑}อง.ปญฺจก.๒๒/๑๙๔/๓๓๑

^{๓๒}ส.นิ.๑๖/๑๐๐/๑๙๐.

ใช้น้ำผึ้งกับการบูชาัญญ : การงานที่คนปรารถนาจะกระทำจึงกระทำที่ไม่ปรารถนาก็ไม่ต้องกระทำ ปรารถนาจะกระทำการงานใดกระทำการงานนั้น ไม่ปรารถนาจะกระทำการงานใด ก็ไม่ต้องกระทำการงานนั้นและญญนั้นได้สำเร็จแล้ว ด้วยลำพังเนยใส น้ำมัน เนยชั้น เปรียง น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เท่านั้น^{๓๓}

๖. ผึ้งกับบุคคลสำคัญ

ผึ้งและน้ำผึ้ง กับบุคคลสำคัญมีหลายคน จะขอยกตัวอย่างมาให้เห็นดังนี้

คนเฝ้าอุทยานกับการใช้น้ำผึ้ง : คนเฝ้าอุทยานของพระราชา ทราบว่าเนื้อสมันตัวหนึ่งมาเดินเที่ยวตามอุทยาน วันหนึ่งใช้น้ำผึ้งที่หญ้าตรงที่เนื้อสมันมากินแล้วแอบดู เนื้อสมันมากินหญ้าแล้ว ก็ติดใจในรส จึงไม่ไปหาอาหารที่อื่น มายังอุทยานเป็นประจำ เนื้อสมันมากินหญ้าย่อยๆ เห็นคนเฝ้าอุทยานก็ไม่หนี กินหญ้าย่อยๆนั้นเอง จนคนเฝ้าอุทยานสามารถจับเล่นได้ ต่อมาคนเฝ้าอุทยาน ใช้น้ำผึ้งไปรอยเป็นทางเข้ามาถึงพระราชฐานชั้นในทั้งที่อยู่ในป่า แต่ก็ยอมติดตามนายอุทยานนั้นไปจนถึงพระลานหลวง พระราชาเห็นเหตุนี้ จึงทรงติเตียนว่า ไม่มีสภาพใดที่จะเลวทรามยิ่งกว่าความอยากในรส^{๓๔}

มโหสถกับการใช้น้ำผึ้ง : พระเจ้ากุงสุราชมีดวงแก้วมณี ดวงแก้วมณีมีโค้งในที่ ๘ แห่ง ด้ายเก่าของดวงแก้วมณีนั้นขาด ไม่มีใครจะสามารถนำด้ายเก่าออกแล้วร้อยด้ายใหม่เข้าไป วันหนึ่ง พระราชาให้ส่งข่าวไปถึงชาวบ้านปาจันยวมัชฌคามว่า ชาวบ้านปาจันยวมัชฌคามจงนำด้ายเก่าออกจากดวงแก้วมณีนี้ แล้วร้อยด้ายใหม่เข้าแทน ถ้าร้อยไม่ได้จะปรับไหมพันกหาปณะ พวกมนุษย์ชาวบ้านไม่สามารถจะนำด้ายเก่าออกแล้วร้อยด้ายใหม่เข้าแทนได้ เมื่อไม่สามารถจึงแจ้งแก่มโหสถบัณฑิต มโหสถบัณฑิตกล่าวว่า อย่าวิตกไปเลย แล้วให้นำน้ำผึ้งมาทาช่องแก้วมณีทั้งสองข้าง ให้พันด้ายขนสัตว์เอน้ำผึ้งทาปลายด้ายนั้น ร้อยเข้าไปในช่องหนอยหนึ่ง วางไว้

^{๓๓}ที.ม.๙/๓๔๕/๑๔๔

^{๓๔}พ.ฐา.อ.๑/-/๒๒๑-๒๒๒

ในที่มืดแดงทั้งหลายจะออก เหล่ามืดแดงพากันออกจากที่อยู่ของมันมากินด้ายเก่า
ในแก้วมณี แล้วไปคาบปลายด้ายขนสัตว์วิเศษออกมาทางข้างหนึ่ง มโหสถ
บัณฑิตรู้ว่า ด้ายนั้นเข้าไปแล้ว ก็ให้แก่ชาวบ้าน ให้ถวายแด่พระราชชา พระราชามี
พระตำราสถาบทรงสดับอุบายวิธีให้ด้ายนั้นเข้าไปได้ทรงยินดี^{๓๕}

ยักษ์กับการใช้ก้อนน้ำผึ้ง : หัวหน้าพ่อค้าเกวียน พาบริวารเดินทางไปค้าขาย
ต่างเมือง ห้ามบริวารไม่ให้บริโภคอะไรที่พบเห็นในระหว่างทาง หากจะบริโภคควร
ถามเราก่อน เพราะในระหว่างทางยักษ์คุมพิยะได้วางก้อนน้ำผึ้งผสมยาพิษไว้
บริวารที่ไม่เชื่อฟังได้กินก้อนน้ำผึ้งนั้น ก็ตาย ส่วนบริวารที่เชื่อฟังและมีความฉลาดก็
รอดตาย วันหนึ่งพ่อค้าเกวียนเห็นบริวารพากันน้ำผึ้งแล้วถือไว้ จึงบอกให้ทิ้งเสีย
และให้คนที่ก้อนน้ำผึ้งกินยาพิษเสีย แล้วให้อาหารที่มีรสอร่อยแทน จึงช่วยบริวารของ
ตนไว้ได้บางส่วน แล้วเดินทางต่อไปขายสิ่งของหมดแล้วกลับบ้านของตนด้วยความ
สวัสดี^{๓๖}

ยักษ์กับน้ำผึ้งอาบยาพิษ : ยักษ์ชื่อคุมพิยะเที่ยวหาเหยื่อของตนอยู่ ได้วางยา
พิษอันมีสี กลิ่นและรสเหมือนน้ำผึ้งไว้ในป่า ชนเหล่าใดสำคัญยาพิษว่าเป็นน้ำผึ้ง
ความทุกข์ทรมานจึงมีแก่พวกเขา ชนเหล่านั้นพากันเข้าไปหาความตาย เพราะยา
พิษนั้น ^{๓๗}อีกแห่งหนึ่งกล่าวไว้ว่า ยักษ์ผู้เลื่อมใสยิ่งในสุกกากาภิกษุณีจากถนนนี้ไปยัง
ถนนโน้น จากตรอกนี้ไปยังตรอกโน้น ในกรุงราชคฤห์ ได้กล่าวว่า มนุษย์ทั้งหลายใน
กรุงราชคฤห์ ไม่เข้าไปนั่งใกล้สุกกากาภิกษุณีผู้แสดงอมตบทอยู่ มัวทำอะไรกัน เป็นผู้
ประดุจดื่มน้ำผึ้งหอมแล้วกินอน ก็แถมตบตใครจะคัดค้านไม่ได้ เป็นของไม่ได้เจือ
ปรุง แต่มีไอชาผู้มีปัญญาคงได้ดื่มอมตธรรมเหมือนคนเดินทางได้ดื่มน้ำฝน^{๓๘}

^{๓๕} พุ.ชา.อ.๙/-/๒๒๘

^{๓๖} พุ.ชา.อ.๔/-/๔๑๙

^{๓๗} พุ.ชา.๒๗/๘๕-๘๖/๒๑๕

^{๓๘} ส.ส.๑๕/๒๔๓/๓๔๙

ท้าวสักกะกับน้ำผึ้ง : ท้าวสักกะแสดงโทษของสุราว่า หม้อใบนี้ ไม่ใช่หม้อน้ำผึ้ง โทษของหม้อใบนี้มีน้อย ท่านจงฟังโทษเป็นอันมากที่มีอยู่ใน หม้อใบนี้ บุคคลดื่มสุราแล้วเดินเซเซล้มไปยั้งบ่อย ถ้า หลุมน้ำคร่ำ หลุมโสโครก ฟังบริโภคของที่ไม่ควรบริโภคแม้มากได้ ท่านจงช่วยซื้อ หม้อใบนี้ซึ่งเต็มไปด้วยสุรานั่นไว้^{๓๙} พวกอสูรดื่มสุราแล้วเมาจนถึงจุดจากไตรทิพย์ สำคัญตัวว่าเที่ยง มีมายา เมื่อรู้ว่าสุราเช่นนั้นเป็นน้ำเมา หาประโยชน์มิได้ จะดื่มทำไมในหม้อนี้ไม่มีเนยข้นหรือน้ำผึ้ง พระองค์รู้ตัวอย่างนี้แล้วจึงขายเสีย^{๔๐} อีกแห่งหนึ่ง กล่าวไว้ว่าข้าพเจ้าเป็นท้าวสักกะจอมเทพ ชาวไตรทิพย์ พระองค์จึงเสวยพระกระยาหารเนยใสและข้าวปายาส ฟังเสวยขนมกุมมาสน์ที่ปรุงด้วยน้ำผึ้งเถิด^{๔๑}

พระราชากับน้ำผึ้ง : พระมหाराชาผู้ผดุงสี่พิริฐุตรัสกะพระนางมัทรีว่า เชิญฟังก่อน สัตว์อันจะรบกวนยากที่จะอดทนได้ มีอยู่ในป่าเป็นอันมาก คือ เหลือบ ตั๊กแตน ยุง และผึ้งมันจะฟังเบียดเบียนเธอในป่านั้น ความทุกข์อย่างนี้จะฟังมีแก่เธอ^{๔๒}

สิงถวยรวงผึ้ง : สมัยที่พระพุทธรูปเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ คราวหนึ่ง พระพุทธรูปได้เข้าไปประทับอยู่ ณ ป่ารักชิตวัน เขตกรุงโกสัมพี โดยมีช้างปารีเลยยกะเฝ้าปรนนิบัติอยู่ ในกาลนั้น สิงตัวหนึ่งเห็นช้างนั้นลุกขึ้นแล้ว ๆ เฝ้าปฏิบัติอยู่ทุกค่ำเช้า แต่พระพุทธรูปเจ้าแล้วคิดว่า เราจักทำอะไร ๆ ถวายพระองค์บ้าง เทียวไปอยู่ วันหนึ่งเห็นรวงผึ้งที่กิ่งไม้อันหนึ่ง จึงหักกิ่งไม้แล้ว นำรวงผึ้งพร้อมทั้งกิ่งไม้ไปหาพระพุทธรูปเจ้า แล้วได้เด็ดใบตองรองถวาย พระพุทธรูปเจ้าทรงรับแล้ว ถึงแลดูอยู่ด้วยคิดว่า พระพุทธรูปเจ้าจักฉันหรือไม่ เห็นพระพุทธรูปเจ้ารับแล้ว ทรงนั่งนิ่งเฉยอยู่ คิดว่า อะไรหนอ

^{๓๙} พุ.ชา.๒๗/๓๖-๓๗/๕๔๓

^{๔๐} พุ.ชา.๒๗/๕๘/๕๔๖

^{๔๑} พุ.ชา.๒๗/๖๓/๕๔๗

^{๔๒} พุ.ชา.๒๘/๑๘๒๓/๔๗๑

แล จึงทำให้พระองค์ไม่ฉัน จึงเข้าไปใกล้ๆ จับปลายกิ่งไม้พลิกพิจารณาดู เห็นตัวอ่อนแล้วจึงค่อยๆ นำตัวอ่อนเหล่านั้นออกแล้วจึงได้ถวายใหม่ พระพุทธเจ้าทรงฉันแล้ว จึงนั้นมีใจยินดี ได้จับกิ่งไม้ต่างๆ ตามต้นไม้ห้อยโหนไปมาอยู่ กิ่งไม้ที่กิ่งนั้นจับแล้วก็ดี เหยียบแล้วก็ดี หักแล้ว จึงได้ตกลงที่ปลายตอแห่งตอหนึ่ง ถูกปลายตอแทงตัวแล้ว ตายไป ทั้ง ๆ มีจิตเลื่อมใส เกิดในวิมานทองสูง ๓๐ โยชน์ ในภพดาวดึงส์ มีนางอัปสรพันหนึ่งเป็นบริวาร^{๔๓}

พระมหาโมคคัลลานะกับน้ำผึ้ง : พระเถระ ขณะอยู่ที่เมืองเวรัญชา เกิดความอดอยาก จึงได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า พื้นเบื้องล่างแห่งแผ่นดินผืนใหญ่นี้ สมบูรณ์ มีรสอันโอชา เหมือนน้ำผึ้งหิวที่ไม่มีตัวอ่อน แล้วรับอาสาจะไปนำมาให้ภิกษุสงฆ์ได้ฉัน แต่พระผู้มีพระภาคไม่ปฏิเสธ “น้ำหวาน ที่ตัวแมลงผึ้งเล็ก ๆ ทำไว้แล้ว ชื่อว่า น้ำผึ้งหิว ได้ยินว่า น้ำผึ้งนั้นเป็นของเลิศ ประเสริฐ มีรสดี และมีโอชากว่าน้ำหวานทั้งหมด”^{๔๔}

พระเวสสันดรกับน้ำผึ้ง : ในบริเวณอาศรมนั้น มีหมู่ไม้มะม่วง มะขวิด ขนุน ฯลฯ และมะเดื่อ มีผลสุกแดงเรื่อๆ อยู่ในที่ต่ำๆ คล้ายงาช้าง กลัวยหอม ผลจันทน์ มีรสหวานเหมือนน้ำผึ้ง รวงผึ้งไม่มีตัวมีในที่นั้น คนเฝ้ามือปลิดมาบริโภคได้เอง^{๔๕} ผลมะพลับ ผลมะหาด ผลมะขาง ผลหมากเม่า มีรสหวานคล้ายน้ำผึ้ง^{๔๖}

^{๔๓} พุ.ธ.อ./-/๕๕

^{๔๔} วิ.มหา.๑/๑๗/๑๐

^{๔๕} วิ.มหา.อ.๑/๑๗/๑๘๖

^{๔๖} พุ.ชา.๒๘/๑๙๘๔-๕/๔๙๔

^{๔๗} พุ.ชา.๒๘/๒๑๔/๔๙๘

พ่อค้ากับน้ำผึ้ง : ในอรรถกถากล่าวไว้ว่า พวกพ่อค้าม้าที่ไปค้าขายอยู่ในเมืองเวรัญชา ถวายข้าวแดงแดงหนึ่ง และเนยใส น้ำผึ้งและน้ำตาลกรวดที่ควรแก่ข้าวแดงนั้นแด่พระผู้มีพระภาค^{๔๘}

พระปิลินทวัจจะกับน้ำผึ้ง : ชาวบ้านทราบข่าวว่า พระปิลินทวัจจะแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ที่ในบริษัทพร้อมทั้งพระราชา ต่างพากันยินดีเลื่อมใสโดยยิ่ง แล้วได้นำเภสัช ๕ คือเนยใส เนยข้น น้ำมันน้ำผึ้ง น้ำอ้อย มาถวายพระปิลินทวัจจะตามปกติ ท่านก็ได้เภสัชห้าอย่างเสมอ จึงแบ่งเภสัชถวายบริษัทของตน^{๔๙}

นางฟ้ากับน้ำผึ้ง : ดิฉันมีความรักดีมั่น ไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัยด้วยความเชื่อมั่นเป็นรากฐาน เพราะเห็นว่า พระผู้มีพระภาคเป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้ปฏิบัติชอบ จึงถวายตัวเป็นสาวิกา ดิฉันรื่นเริงบันเทิงอยู่ เป็นผู้ไม่มีภัยแต่ที่ไหนๆ ทัดทรงทิพย์มาลา ตีมน้ำผึ้งทิพย์อันมีรสหวานสนิท มีนางฟ้าหกหมื่นบรรเลงดนตรี กระทำความปลาบปลื้มให้เกิดดิฉัน^{๕๐}

คนเกียจคร้านกับน้ำผึ้ง : พวกมนุษย์ในเมืองราชคฤห์ทำอะไรกัน มัวตีมน้ำผึ้ง ตีดินัว ทำไม่ไม่เข้าไปหาพระสุกกาเถรี ผู้แสดงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ ส่วนชนมีปัญญา ย่อมตีมธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น เป็นธรรมเครื่องทำบุคคลผู้ฟังให้ชุ่มชื่น มีโอชะดูจบุคคลผู้เดินทางไกล ตีมน้ำอันไหลมาจากชอกเขา ฉะนั้น^{๕๑}

^{๔๘} วิ.มหา.อ.๑/-/๑๘๑

^{๔๙} วิ.มหา.๒/๖๒๑/๑๔๒, วิ.ม.๕/๒๗๑/๖๗

^{๕๐} พุ.วิ.๒๖/๘๔๗-๘๔๘/๙๘

^{๕๑} พุ.เถรี.๒๖/๕๔/๕๖๓

พระราชประวัติกับน้ำผึ้ง : ในปัจจุบันครของพระราชินี มีการสะสม
เกสรดอกไม้ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เกลือ เพื่อความชุ่มชื้น ไม่ระดุ้ง
กลัว เพื่ออยู่เป็นสุขแห่งชนภายใน และป้องกันอันตรายภายนอก ฉะนั้น^{๕๒}

พ่อค้าน้ำผึ้งกับการทำบุญ : พ่อค้าน้ำผึ้งชาวเมืองคนหนึ่งมาขายน้ำผึ้งใน
ตลาด ในครั้งนั้น มีพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่งเป็นวัณโรค พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์
อื่นไปบิณฑบาตน้ำผึ้งในเมือง นางกุมภทาสีเห็นท่านแล้ว จึงเรียนถามท่าน ทราบ
ความแล้วจึงชี้มือไปทางตลาดน้ำผึ้ง เรียนท่านว่า ท่านเจ้าข้า พ่อค้าน้ำผึ้งอยู่ที่นั่น
พระผู้เป็นเจ้าจงเข้าไปที่นั่นเถิด พลังคิดว่า ถ้าพ่อค้าไม่ถวายน้ำผึ้งแก่พระผู้เป็น
เจ้า เราจะซื้อถวายเอง แล้วหาเงินแทนค่าน้ำผึ้งภายหลังก็ได้ ยืนรออยู่ ณ ที่นั้น พระ
ปัจเจกพุทธเจ้าก็ไปยังตลาดนั้น พ่อค้าเห็นพระปัจเจกพุทธเจ้าเข้ามาก็มีจิตยินดี มี
ความเลื่อมใสมาก จึงถวายน้ำผึ้งจนเต็มบาตร เห็นน้ำผึ้งไหลล้นบาตรหยดลงยัง
พื้นดิน แล้วตั้งความปรารถนาว่า ข้าพเจ้าพึงครองเอกราชในชมพูทวีปเพราะบุญ
กรรมนี้ และขออำนาจของข้าพเจ้าจงแผ่ไปประมาณ ๑ โยชน์ทั้งในอากาศและ
แผ่นดิน พระปัจเจกพุทธเจ้าอนุโมทนาว่าจงสำเร็จเถิดแก่อุบาสก แล้วก็ดับออกมา
นางกุมภทาสีเห็นท่านแล้ว ถามว่า ท่านเจ้าข้า ท่านได้น้ำผึ้งแล้วหรือเมื่อทราบว่า
ท่านได้น้ำผึ้งแล้วและทราบว่าพ่อค้าได้ตั้งความปรารถนาเช่นนั้น จงตั้งความ
ปรารถนาเป็นอัครมเหสีของพระราชินีองค์นั้น คนทั้ง ๒ นั้นต่างท่องเที่ยวอยู่ใน
สังสารวัฏ ในศาสนาพระพุทธรูปของเรา พ่อค้าน้ำผึ้งได้มาเกิดเป็นพระเจ้าอโศก
มหาราชผู้ครองชมพูทวีปทั้งสิ้น ด้วยอานิสงส์ที่ได้ถวายน้ำผึ้งแก่ท่าน นางกุมภทาสีได้
เป็นอัครมเหสีในพระเจ้าอโศกมหาราช (มจค.๒/-/+++)

๗. น้ำผึ้งกับการเปรียบเทียบ

น้ำผึ้งกับเรื่องราวเปรียบเทียบมีมากมาย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น

^{๕๒} อ.จ.สุตฺต.ก.๒๓/๖๗/๑๔๒

ตัวผึ้งกับความมุ่งมั่น : ในอรรถกถา กล่าวไว้ว่า วิตก(การตริก) มีการแผ่ไป (หรือสั้นสะเพื่อน) เป็นความไหวตัวของจิต (ในเวลาที่เกิดความคิดขึ้นครั้งแรก) ดูจ การเผลอตรงดอกรบัวหลวงของผึ้งซึ่งมีใจจดจ่ออยู่ที่กลิ่น^{๕๓}

น้ำผึ้งกับยาตองน้ำมูตรเน่า : ในกาลใดแล เธอจักตริกมหาปฐิสวิตก ๘ ประการนี้ และจักเป็นผู้ได้ฌาน ๔ ตามความปรารถนา ในกาลนั้น ยาตองด้วยน้ำ มูตรเน่า จักปรากฏแก่เธอผู้สันโดษ เปรียบเหมือนเภสัชต่างๆ คือเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ของคหบดี^{๕๔}

มิดโกณฑาน้ำผึ้ง : คนพาลย่อมไม่รู้สีกว่า ร่างกายนี้เป็นของเผ็ดร้อน มีรส หวานเป็นที่ยินดี เกี่ยวพันด้วยความรัก เป็นทุกข์ เป็นของฉาบได้ไว้ด้วยสิ่งที่น่าชื่นใจ เหมือนมิดโกณฑาน้ำผึ้งแล้วด้วยน้ำผึ้งฉะนั้น^{๕๕}

น้ำผึ้งกับต้นไม้ : ต้นไทรใหญ่ชื่อสุปติภูษะของพระเจ้าโกรัพยะมี ๕ กิ่ง ร่มเย็น น้ำรินรมย์ มีปริมณฑลใหญ่สิบสองโยชน์ มีรากแผ่ไป ๕ โยชน์ มีผลใหญ่ เหมือน กะทะหุงข้าวสารได้หนึ่งอาพหกะ มีผลอร่อยเหมือนรวงผึ้งเล็กซึ่งไม่มีโทษ พระราชา กับพวกสนมย่อมทรงเสวยและบริโภคผลไทรเฉพาะกิ่งหนึ่ง เหล่าทหารย่อมบริโภค เฉพาะกิ่งหนึ่ง ชาวนิคมนชนบทย่อมบริโภคเฉพาะกิ่งหนึ่ง สมณพราหมณ์ย่อมบริโภค เฉพาะกิ่งหนึ่ง เนื้อแหละนกย่อมกินกิ่งหนึ่ง และไม่มีใครๆทำอันตรายผลของกันและ กัน^{๕๖}

รวงผึ้งร้างกับชาวเมือง : ชาวนครสี่พีจะให้ขับพระราชโอรสผู้ไม่มีโทษผิดเสีย รัฐฐีสามณฑลของพระองค์จะเป็นเหมือนรังผึ้ง^{๕๗}

^{๕๓} ว.มหา.อ.๑/-/๑๔๐
^{๕๔} อัง.อภุสฎิ.๒๓/๓๐/๒๔๑
^{๕๕} พุ.เถริ.๒๖/๗๓๗/๔๖๔
^{๕๖} อัง.ฉกุกิ.๒๒/๕๔/๕๒๗
^{๕๗} พุ.ชา.๒๗/๑๗๔๙/๔๖๑

ง้วนดินกับรวงผึ้ง : เมื่อกาลผ่านไปนานแสนนาน สมัยที่โลกเกิดขึ้น เกิดง้วนดินลอยอยู่บนน้ำทั่วไป ได้ปรากฏแก่สัตว์เหล่านั้นเหมือนนมสดที่บุคคลเคี้ยว ให้งวดแล้วตั้งไว้ให้เย็นจับเป็นฝาอยู่ข้างบน ง้วนดินถึงพร้อมด้วยสี กลิ่น รส มีสีคล้ายเนยใสหรือเนยข้นอย่างดี มีรสอร่อยดูจรวงผึ้ง เล็กอันหาโทษมิได้^{๕๘} เมื่อกระบิดินหายไปแล้วเกิดมีเครื่องดินขึ้น เครื่องดินปรากฏคล้ายผลมะพร้าวที่เดียว เครื่องดินถึงพร้อมด้วยสี รส กลิ่น มีสีคล้ายเนยใส หรือเนยข้นอย่างดี ได้มีรสอร่อยดูจรวงผึ้งเล็กอันหาโทษมิได้^{๕๙}

สุรามีสหวานแหลมปานน้ำผึ้ง : น้ำดองในโลกเขาเรียกชื่อว่าสุรา สุรานี้ทำให้ใจให้ฮึกเหิม มีกลิ่นหอม ทำให้พูดมาก มีรสหวานแหลมปานน้ำผึ้ง พระอริยกกล่าวสุรว่าเป็นพิษของพรหมจรรย์^{๖๐}

ขอให้ผลไม้มีรสหวานน้ำผึ้ง : ถ้าท่านจะให้พรแก่เรา ขอต้นไม้ที่นี้พึงได้มีอายุต่อไป ต้นไม้นั้นจึงมีกิ่งมีผลออกงามดี มีผลมีรสหวาน เหมือนน้ำผึ้งตั้งอยู่อย่างงามสง่าเถิด^{๖๑}

น้ำผึ้งกับความเคารพ : บุรุษจะพึงคั้นน้ำผึ้งที่ปราศจากตัวอ่อน ที่ทางใหญ่สี่แพร่ง หมู่มหาชนก็คอยหวังตั้งหน้าเฉพาะบุรุษนั้น ฉนใด ในเวลาที่พระสมณโคดมทรงแสดงธรรมแก่บริษัทหลายร้อยนั้นก็ฉนนั้น หมู่มหาชนมีแต่คอยหวังตั้งหน้าว่าเราทั้งหลายจักได้ฟังธรรมที่พระผู้มีพระภาคจักตรัสแก่พวกเรา^{๖๒}

๘. น้ำผึ้งกับการเป็นโทษสำหรับภิกษุ

^{๕๘}ที่.ปา.๑๑/๑๒๓/๙๑

^{๕๙}ที่.ปา.๑๑/๑๒๔/๙๑

^{๖๐}พ.ช.๒๗/๔๖/๔๔

^{๖๑}พ.ช.๒๗/๒๖/๓๐๕

^{๖๒}ม.ม.๑๓/๒๔๐/๒๘๓

น้ำผึ้งจะเป็นยาที่จริง แต่สำหรับพระภิกษุนี้ หากปฏิบัติไม่ถูกต้องตามข้อวัตรปฏิบัติ อาจจะมีโทษได้เหมือนกัน เช่น

การตีม้น้ำผึ้ง : ภิกษุมีโทษเจ็ด ตีม้นเนยใสก็ดี น้ำมันก็ดี น้ำผึ้งก็ดี น้ำอ้อยก็ดี ควรแก่ค่า ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ด้วยประโยคอันเดียว ต้องอาบัติปาราชิก^{๖๓}

น้ำผึ้งกับการจับของภิกษุ : วัตถุทั้ง ๔ อย่าง คือ เงิน ทอง ทั้งหมดนี้อย่างนี้ (และ) มาสกทอง มาสกเงิน มีประเภทดังกล่าวแล้วแต่ทั้งหมด จัดเป็นวัตถุแห่งนิสสัคคีย์, วัตถุนี้ คือ มุกดา มณี ไพฑูรย์ สังข์ ศิลา ประพาฬทับทิม บุพราศม์ ธัญชาติ ๗ ชนิด ทาสหญิง ทาสชาย นาไร่ สวนดอกไม้สวนผลไม้เป็นต้น จัดเป็นวัตถุแห่งทุกกฎ ในฝ่ายอปรัถชาติมือเนกประการ และเภสัช มีเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อยเป็นต้น จัดเป็นกบปียวัตถุ^{๖๔} แม้ในฝ่ายพระอภิธรรม พระสงฆ์ก็กล่าวถึงว่าหม้อน้ำผึ้งว่าเป็นของเที่ยง ยั่งยืน คงทน มีอันไม่แปรไปเป็นธรรมดา^{๖๕} และยังกล่าวถึงส้มเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ไว้ด้วย แต่จะไม่กล่าวอธิบายในที่นี้^{๖๖}

ศิษย์ขอกินน้ำผึ้งโดยอ้างเจ้านาย : อันเตวาสิกขาของภิกษุณีอุลลันทาไปสู่สกุลอุปัฏฐากของภิกษุณีอุลลันทาในเมืองราชคฤห์แล้วบอกว่า แม่เจ้าจะฉันขนมรวงผึ้ง ตนสั่งให้เขาทอดแล้วนำไปฉันเสีย ภิกษุณีอุลลันทาทราบเข้า จึงใจท้อตันเตวาสิกขานั้นว่า เธอไม่เป็นสมณะ อันเตวาสิกขามีความรังเกียจ จึงร้องเรียนแก่ภิกษุณีทั้งหลายๆ แจ้งแก่ภิกษุทั้งหลายๆ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคฯ ตรัสว่า

^{๖๓} วิ.มหา.๑/๙๔/๘๓

^{๖๔} วิ.มหา.ป.๒/๕๘๔/๒๐

^{๖๕} อภิ.ป.๓๗/๒๓๘/๑๘

^{๖๖} อภิ.วิ.๓๕/๑๗๔/๑๓๕

ภิกษุณีนั้นไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะสัมปะชานมุสาวาท^{๖๗}
ในปาฏิเทสนียกัณฑ์ กล่าวไว้ว่า พวกภิกษุณีฉัพพัคคีย์ เป็นผู้ออกปากขอน้ำผึ้งมา
ฉัน^{๖๘}

น้ำผึ้งเหนียว : น้ำผึ้งและน้ำอ้อยที่เขาเคี้ยวตั้งไว้ เหนียวคล้ายยาง เป็นของ
ควรชักไปมาได้เมื่อความรังเกียจเกิดขึ้น ภิกษุ(มีโถยจิต) อาจนำกลีบคืนมาได้ เพราะ
เป็นของติดกันเป็นอันเดียว น้ำผึ้งและน้ำอ้อยชนิดนั้นแม้ออกจากขอบปากเข้าไปใน
ภาชนะแล้วก็ถือว่ายังรักษาอยู่ เพราะเป็นของติดเนื่องเป็นอันเดียวกันกับส่วนข้าง
นอก แต่พอเมื่อสักว่าขาดจากขอบปากแล้วจึงเป็นปาราชิก^{๖๙}

น้ำผึ้งเก็บได้เพียง ๗ วัน : พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า มีเภสัชอัน
ควรลิ้มของภิกษุผู้อาพาธ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ภิกษุรับประทาน
ของนั้นแล้ว พึงเก็บไว้ฉันได้ ๗ วันเป็นอย่างยิ่ง ภิกษุให้ลวงกำหนดนั้นไป พึงปรับ
อาบัติ^{๗๐}

น้ำผึ้งเป็นโภชนะ : ภิกษุใด มีใ้ผู้อาพาธ ขอโภชนะอันประณีตเห็นปานนี้ คือ
เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลาเนื้อ นมสด นมต้มเพื่อประโยชน์ แก่ตนแล้ว
ฉัน เป็นปาจิตตีย์^{๗๑}

รับน้ำผึ้งทีหลังก็ฉันได้ : พระพุทธเจ้าตรัสอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า พวก
เธอจงรับประทานฉันเถิด เราอนุญาตให้ภิกษุฉันเสร็จห้ามกัณฑ์แล้ว ฉันโภชนะ(งาและ
น้ำผึ้ง)อันไม่เป็นเดนซึ่งนำมาจากสถานที่ฉันได้^{๗๒}

^{๖๗}วิ.มหา.๑/๑๕๗/๑๓๐

^{๖๘}วิ.ป.๘/๒๒๗/๒๗๗

^{๖๙}วิ.มหา.๑.๑/-/๓๔๔

^{๗๐}วิ.ม.๕/๒๗๑/๖๘

^{๗๑}วิ.มหา.๒/๒๕๗/๔๑๑, ๒๕๙/๔๑๑

^{๗๒}วิ.ม.๕/๒๗๖/๗๔-๗๕

การใช้ชี้นำเป็นเครื่องแต่งตัว : พระผู้มีพระภาคตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า
ภิกษุไม่พึงเสียดมด้วยแปรง ไม่พึงเสียดมด้วยหวี ไม่พึงเสียดมด้วยนิ้วมือต่างหวี ไม่
พึงเสียดมด้วย น้ำมันผสมกับชี้นำ ไม่พึงเสียดมด้วยน้ำมันผสมกับน้ำ รูปใดเสียด ต้อง
อาบัติทุกกฏ^{๗๓}

น้ำผึ้งกับการสละทรัพย์ที่เป็นนิสัสคคีย์ : ถ้าอุบาสก เดินมาในสถานที่
เสียดสละนั้น พึงบอกเขาว่า ท่านจงรู้ของสิ่งนี้ ถ้าเขาถามว่า จะให้ผมนำของสิ่งนี้ไป
หาอะไรมา ออย่าบอก ว่า จงนำของสิ่งนี้หรือของสิ่งนี้มา ควรบอกแต่ของที่เป็นกับปิยะ
เช่น เนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อย ถ้าเขานำรูปิยะนั้นไปแลกของที่เป็นกับปิยะมา
ถวาย เว้นภิกษุผู้รับรูปิยะ ภิกษุนอกนั้นฉันได้ทุกรูป ถ้าได้อย่างนี้นั้นเป็นการดี^{๗๔}

น้ำผึ้งเป็นยา : น้ำหวานที่พวกผึ้งทำแล้ว น้ำผึ้งนั้น ภิกษุรับประเคนก่อนฉัน
แม้จะบริโภคเจืออามิสในก่อนฉันอาหารควร ตั้งแต่ฉันอาหารแล้วไป ควรบริโภค
ปราศจากอามิสอย่างเดียวตลอด ๗ วัน ในเมื่อล่วง ๗ วันไป ถ้าน้ำผึ้งชนิดหนา
มาก เป็นเช่นกับยาง (เคี้ยวให้แข็ง) ทำเป็นชิ้นเล็กชิ้นใหญ่เก็บไว้ หรือน้ำผึ้งชนิดบาง
นอกนี้เก็บไว้ในภาชนะต่างๆ กัน เป็นนิสัสคคีย์ มากตามจำนวนวัตถุ, ถ้ามีเพียงชิ้นเดียว
เท่านั้น หรือน้ำผึ้งบางนอกนี้ ก็เก็บรวมไว้ในภาชนะเดียว เป็นนิสัสคคีย์เพียงตัวเดียว
รังผึ้งหรือชี้นำ ถ้าน้ำผึ้งไม่ดี บริสุทฺธิ เป็นยาวชิวิก แต่ที่มีน้ำผึ้งติดอยู่ มีคติดอย่างน้ำผึ้ง
เหมือนกัน ในรังของแมลงผึ้ง มีน้ำผึ้งคล้ายกับยาง น้ำผึ้งนั้นเป็นยาวชิวิก^{๗๕}

๙. น้ำผึ้งกับการใช้สอย

ในคัมภีร์กล่าวถึงน้ำผึ้งว่าใช้สอยได้หลายอย่าง เช่น

^{๗๓} วิ.จ.๗/๒๔๖/๘-๙

^{๗๔} วิ.มหา.๒๑๕๘๔/๑๐๙

^{๗๕} วิ.มหา.อ.๒/๖๒๓/๒๒๙

ใช้น้ำผึ้งคลุกข้าวตอก :มโหสถได้ฟังข่าวที่ทหารลับคนหนึ่งส่งมา จึงเรียกสุว
ไปตลกถูกนกแก้วมากล่าวว่า เจ้าจงไปสืบข่าวว่า พระเจ้าสังขพลกะ ในกัมพลรัฐ ทำ
ราชกิจชื่อนี้ แล้วจงเที่ยวไปในสกลชมพูทวีปนำข่าวมาเพื่อเรา กล่าวฉะนี้แล้วให้สุว
ไปตลกกินข้าวตอกคลุกน้ำผึ้งให้ดื่มน้ำผึ้ง แล้วเอาน้ำมันทาขนปีก แล้วให้จับที่
หน้าตาปล่อยไป สุวบัณฑิตนั้นไปในที่นั้น รู้ข่าวแห่งพระเจ้าสังขพลกะนั้นแล้ว^{๗๖}

ใช้น้ำผึ้งเป็นยาทาแผล :จะทำแผลที่ร่างกายด้วยน้ำมัน น้ำผึ้งและน้ำอ้อย
เป็นต้น ก็ใช้ได้^{๗๗}

ชี้ผึ้งกับการใช้สอย :พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า เราอนุญาตให้ทำ
ด้วยชี้ผึ้ง ฝุ่นหินแตก ... เราอนุญาตให้ใช้ผ้ามัดชี้ผึ้งพอกฝุ่นหิน^{๗๘}

ชี้ผึ้งใช้แทนแหนบได้ :ภิกษุทั้งหลายให้ถอนขนจุมูกด้วยกรวดบ้าง ด้วยชี้ผึ้ง
บ้าง จุมูกเจ็บ พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า เราอนุญาตแหนบ^{๗๙} ต่อมา
พระองค์ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า เราอนุญาตให้ใช้ดินปนรำ แล้วกวาดด้วยเกวียงให้สี
เหลืองจับ สีเหลืองก็ยังไม่ติด ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาคฯ
ตรัสว่า เราอนุญาตให้ใช้แป้งเมล็ดพรรณผักราด ชี้ผึ้งเหลว^{๘๐}

พราหมณ์กับการขายน้ำผึ้ง :ชนทั้งหลายขายสิ่งของเครื่อง ข้ำ คือ ผลส้ม
ผลมะขามป้อม มะม่วง ชมพู ส้มอพิเภก ขนุนลำมะลอ ไม้สีฟัน มะตูม พุทรา ผลเกด
อ้อย และงบน้ำอ้อย เครื่องโปกควัน น้ำผึ้ง และยาหยอดตา ชนเหล่านั้นแม้จะ
เหมือนกับพ่อค้า ก็ยังเรียกกันว่าเป็นพราหมณ์^{๘๑}

^{๗๖} พุ.ศ.ป.๑.๑๙/-/๓๐๕
^{๗๗} วิ.มหา.๑.๒/๕๘๔/๒๐๒
^{๗๘} วิ.จ.๑.๗๑๒๕๖/๒๖
^{๗๙} วิ.จ.๑.๗/๒๗๕/๖๓
^{๘๐} วิ.จ.๑.๗/๒๗๘/๑๐๑
^{๘๑} พุ.ศ.ป.๒๗/๒๔๓-๒๔๔/๔๖๑

ใช้ชี้ฝิ่งอุบาตรไม่ได้ : ภิภษุพังผูกทำช่องให้เล็ก แต่จะยาด้วยชี้ฝิ่ง ครั้ง
และยางสนเป็นต้นล้วน ๆ ไม่ควร^{๔๒}

น้ำฝิ่ง จัดเป็นน้ำดอง : เมรัย ได้แก่น้ำดองดอกไม้ น้ำดองผลไม้ น้ำดองน้ำฝิ่ง
น้ำดองน้ำอ้อยงบ น้ำดองที่ผสมด้วยเครื่องปรุง^{๔๓}

๑๐. การถวายน้ำฝิ่งกับผลที่ได้รับ

ในพระไตรปิฎก จะกล่าวถึงผลที่เกิดจากการถวายน้ำฝิ่งมีหลายท่าน เช่น

ผลดีของผู้ที่เคยถวายน้ำฝิ่ง : พระมฤทายกเถระกล่าวว่า เมื่อเราจากเท
วโลกมาในมนุษยโลกนี้ เข้าอยู่ในครรรค์มารดา เมล็ดฝนน้ำฝิ่งได้ตกปกปิดแผ่นดิน
ด้วยน้ำฝิ่ง แม้ในขณะที่เราพ้อออกจากครรรค์นั้น ฝนน้ำฝิ่งก็ตกให้แก่เรา เต็มเปี่ยม
หม้อตลอดกาลเป็นนิตย์ เมื่อเราออกจากเรือนบวช เป็นบรรพชิตแล้วย่อมได้ข้าวและ
น้ำ นี่เป็นผลแห่งการถวายน้ำฝิ่ง^{๔๔}

อดีตชาติของพระปิลินทวัจจะที่ถวายน้ำฝิ่ง : พระปิลินทวัจจะกล่าวว่า
เราถวयरางย้อมผ้า ฯลฯ น้ำปลา น้ำฝิ่ง นมส้ม น้ำปานะ ชี้ฝิ่ง ผ้าเก่า ผ้าเช็ดปาก
ด้าย สิ่งใดชื่อว่าเป็นของควรให้ทานมืออยู่ และสมควรแก่พระศาสดา เรารวบรวมสิ่ง
นั้นทั้งหมดแล้วเข้าเฝ้าพระเจ้าอาณนท^{๔๕} เราได้ถวายน้ำฝิ่งอันประกอบด้วยสี กลิ่น
และรสในพระชินเจ้าและในคณะสงฆ์แล้วย่อมได้รับรส คือ วิมุตติอันไม่มีรสอื่นเปรียบ ไม่
เป็นอย่างอื่น^{๔๖}

^{๔๒}วิ.มหา.อ.๒/๖๑๒/๒๒๑

^{๔๓}วิ.มหา.๒/๓๒๘/๔๖๕

^{๔๔}ชฎ.อ.ป.๓๒/๓๔๖/๖๒๙

^{๔๕}ชฎ.อ.ป.๓๒/๓๖/๕๘๒

^{๔๖}ชฎ.อ.ป.๓๒/๑๙๘/๖๗

อดีตชาติของพระโมฆราชที่ถวายน้ำผึ้ง : เราเอาน้ำผึ้งรวงอันไม่มีตัวผึ้งใส่เต็มหม้อแล้ว ประคองด้วยมือทั้งสอง น้อมถวายแด่พระผู้มีพระภาค พระองค์ทรงรับด้วยพระหัตถ์ เสดยน้ำผึ้งนั้นแล้ว เสด็จเหาะขึ้นสู่นภากาศ^{๘๗}

อดีตชาติของอัมพทายกเถระที่ถวายน้ำผึ้ง : เวลานั้นต้นมะม่วงกำลังผลัดผล มีอยู่ไม่ไกลภูเขาหิมวันต์ เราได้ไปเก็บ ผลมะม่วงสุกจากต้นนั้นมาถวายพร้อมด้วยน้ำผึ้ง พระพุทธเจ้าพระนามว่าอนิมทัสสี ทรงพยากรณ์เรานั้นว่าด้วยการถวายน้ำผึ้ง และด้วยการถวายน้ำมะม่วงทั้งสองนี้ ผู้นี้จักมีนรมย์อยู่ในเทวโลกตลอด ๕๗ กัลป์ ในกัปที่เหลือ จักท่องเที่ยวรสสนกันไป จักใช้กรรมอันลามก ให้สิ้นแล้ว เมื่อความเจริญแก่จอม จักมาจากทุกคติมีวิบาตเป็นต้นแล้ว จักเผากิเลสให้ไหม้^{๘๘}

อดีตชาติของพระถวายน้ำผึ้ง : เราได้ถวายน้ำผึ้งแด่พระศาสดาผู้เสด็จออกจากสมาธิ เรามีใจ ผ่องใสถวายอภิวาทพระบาทของพระผู้มีพระภาคพระนามว่า สิทธิทัตตะแล้วพายหน้ากลับไป ในกัปที่ ๓๔ แต่กัปนี้ เราได้เป็นพระราชอาชวาทพระนามว่า สุทัตสนะ ในกาลนั้น น้ำผึ้งออกจากรากไม้ไหลลงในโภชนาหารของเรา ผ่น้ำผึ้งตกลง นี้เป็นผลแห่งบุญกรรม ในกัปที่ ๙๔ แต่กัปนี้ เราได้ถวายน้ำผึ้งใดในกาลนั้น ด้วยกรรมนั้นเราไม่รู้จักทุกคติเลย นี้เป็นผลแห่งการถวายน้ำผึ้ง ในกัปที่ ๓๔ แต่กัปนี้ ได้มีพระเจ้าจักรพรรดิ ๔ พระองค์ มีพระนามว่าสุทัตสนะ ทรงสมบุญ ด้วยแก้ว ๗ ประการ มีกำลังมาก^{๘๙}

อดีตชาติของพระถวายน้ำผึ้ง : เราแม่จะอยู่ในปราสาทนิมนต์พระพุทธเจ้า พระนามว่าปทุมุตระให้เสวยถั่วถาชี แล้วได้ถวายน้ำผึ้งอันไม่มีตัว แต่พระองค์เอาน้ำผึ้งใส่บาตรของพระสาวกแห่งพระพุทธเจ้าซึ่งมีประมาณแสนแปดหมื่น จนเต็มทุกๆ รูป ได้ถวายแด่ พระพุทธเจ้ามากกว่านั้น เราอันความเลื่อมใสแห่งจิตนั้นซึ่งเป็น

^{๘๗} พุ.อ.ป. ๓๒/๗๓/๑๕๙

^{๘๘} พุ.อ.ป. ๓๒/๕๔-๘/๒๑๐

^{๘๙} พุ.อ.ป. ๓๒/๒๓๗-๔๒/๒๔๔

กุศลมูล ตักเตือนแล้ว ไม่เข้าถึงทุกติเลยตลอดแสนกัลป์ ในกัลป์ที่ ๘๓๔๐๐ ได้มีพระเจ้าจักรพรรดิผู้มีกำลังมากพระนามว่ามหิสมันตะ^{๕๐}

ผลดีจากการถวายน้ำผึ้ง : พระสีวลีเถระกล่าวว่า ชนทั้งหลายได้ถวายมหาทานซึ่งเข้าใจว่าของเคี้ยว ชนทั้งหลายคิดว่าหามสมัมและน้ำผึ้งไม่ได้ เวลานั้นเราถือ นมสมัมใหม่และน้ำผึ้งไปเรื้อนของนางาน ชนทั้งหลายที่แสวงหามสมัมใหม่และน้ำผึ้งพบเราเข้า ทั้งสองสิ่งเขาได้ให้ราคาตั้งพันกหาปณะก็ยังไม่ไป (ช.อป. ๓๓/๗๓/๒๙๙^{๕๑})

คนเคยถวายน้ำผึ้ง : พระมหาเถระมีพระอชิตเถระเป็นต้น กล่าวว่า เรามีจิตเลื่อมใส โสมนัส ได้ตามพระที่ปลงถวายแด่พระพุทธเจ้าด้วยมือทั้งสองของตนตลอด ๗ คีน ๗ วัน กลิ่นหอมทุกอย่างอันมีอยู่ในป่าที่ภูเขาคันธมาทน์มาหอมฟุ้งในสำนักพระพุทธเจ้า ด้วยพุทธานุภาพ^{๕๒} พระผู้มีพระภาค ประทับนั่งบนหนังสัตว์ที่เราลาดถวายนั้น เจริญมนต์พระสัมพุทธเจ้าแล้ว ได้ไปสู่ภูเขากลับผลมะพลับใส่หีบจนเต็ม นำมาคลุกเคล้าด้วยน้ำผึ้งแล้ว ได้ถวายแด่พระพุทธเจ้า เมื่อเรามองดูอยู่ พระชินเจ้าทรงเสวยในขณะนั้นเรามองดูพระองค์ยังจิตให้เลื่อมใสในพระองค์^{๕๓} เราเป็นคนฆ่าหมูอยู่ในนครพันธุมดี เราเลือกเอาเนื้อดีๆ มาเทลง แขน้ำผึ้ง เราได้ไปสู่ที่ประชุมสงฆ์ ถือเอาบาตรมาใบหนึ่ง เอาเนื้อใส่บาตรนั้นให้เต็มแล้ว ได้ถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ ครั้งนั้น เราได้ถวายแก่พระสังฆเถระ ด้วยคิดว่าเพราะเอาเนื้อใส่บาตรให้เต็มนี้ เราจักได้สุขอันไพบูรณ์ เสวยสมบัติ ๒ อย่าง อันกุศลมูลตักเตือนเราแล้วเมื่อถึงภพสุดท้ายจักเฝ้ากิเลสได้ (ช.อป. ๓๓/๑๐๖/๑๖) เราเห็นพระผู้มีพระภาคผู้ทรงดำริดี เศรษฐีบุรุษของโลกประเสริฐกว่านรชน เสด็จเข้าป่าใหญ่ประจวบด้วยโรคลม จึงทำจิตให้เลื่อมใส นึกากเบรียงเข้าไปถวาย เพราะกุศลกรรมอันเราได้ทำและสั่งสม

^{๕๐} ช.อป. ๓๒/๒๕-๘/๓๕๑

^{๕๑} ช.อป. ๓๓/๗๓/๒๙๙

^{๕๒} ช.อป. ๓๒/๑๔-๕/๖๕๖

ไว้ แม่น้ำคงคานี้ และมหาสมุทรทั้ง ๔ ย่อมสำเร็จเปรียบเทียบกับเราและแผ่นดินอันกว้างใหญ่จะนับประมาณมิได้^{๕๓} ดังจะรู้ความดำริของ เราย่อมกลายเป็นน้ำผึ้งและน้ำตาลกรวด พุทฺธชาติที่งอกงามอยู่ บนแผ่นดินซึ่งมีอยู่ทั่วทั้งสี่ทิศนี้ ดังจะรู้ความดำริของเราย่อมกลายเป็นต้นกล้วยพุทฺธไป เราได้เป็นจอมเทวดาเสวยราชสมบัติในเทวโลก ๕๐ ครั้ง^{๕๔} พระผู้มีพระภาคพระนามว่าปทุมุตระ ทรงผ้ากำพลสีแดงเหาะไปในอากาศ เวลานั้นเราได้ยินเสียงจึงแหงนขึ้นไปดู ได้เห็นพระผู้นำโลก เรายืนอยู่ในสระโบกขรณีนั้นแหละ ได้ทูลอ้อนวอนพระผู้นำโลกว่า น้ำผึ้งกำลังไหลออกจากเกษรบัว น้ำนมและเนยใสกำลังไหลจากเหง้าบัวขอพระพุทธเจ้า โปรดทรงรับเพื่ออนุเคราะห์แก่ข้าพระองค์เถิด^{๕๕} เรามีจิตเลื่อมใสมีใจโสมนัส บูชาพระพุทธเจ้าด้วยดอกเกด ซึ่งมีกลิ่นหอมเหมือนน้ำผึ้ง ในภพที่ ๙๒ แต่กับนี้เราได้เอาดอกไม้บูชาได้ด้วยกรณานัน เราไม่รู้จักทุกคติเลย นี่เป็นผลแห่งพุทฺธบูชา

ผลแห่งการที่ได้ถวายน้ำผึ้ง

เราใส่อาหารเต็มบาตรงามทำด้วยมณีแล้วถวายพระอริยะทั้งปวงครองผ้าทิพย์ ครองจีวรเนื้อเกลี้ยงอิมหน้าสำราญด้วยน้ำตาลกรวด น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อยรสหวานฉ่ำและด้วยข้าวปายาส หมู่อริยะเหล่านี้เข้าห้องแก้ว สำเร็จสี่ไผ่ยาบนที่นอนอันควรค่ามาก ดังไกรสรินอนในถ้ำที่อยู่ ฐีสีกัณฑ์ ลูกขึ้นนั่งคู้บัลลังก์บนที่นอน เป็นผู้เปรียบพร้อมด้วยความยินดีในฉนวนอันเป็นโคจรของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์^{๕๖} เราชี้มือไปในที่ใด คือ ที่แผ่นดิน ภูเขา บนอากาศ ในน้ำและในป่า น้ำผึ้งและน้ำตาลกรวดย่อมมาหาเรา^{๕๖}

น้ำผึ้งสำเร็จได้ตั้งใจหมาย

^{๕๓} พุ.อป. ๓๓/๔๔/๑๗๓

^{๕๔} พุ.อป. ๓๓/๓๐/๑๓๘

^{๕๕} พุ.อป. ๓๒/๒๘/๕

^{๕๖} พุ.อป. ๓๒/๖๕/๑

มหาสมุทรทั้ง๔และพื้นปฐพีย่อมสำเร็จเป็นเบรียงขึ้นได้สำหรับเรา น้ำผึ้ง
น้ำตาลกรวด ดังจะรู้ความดำริของเราเกิดขึ้น ต้นไม้ที่งอกขึ้นแต่แผ่นดินในทิศทั้ง ๔
ดังจะรู้ความดำริของเรา ย่อมเกิดเป็นต้นกัลปพฤกษ์ขึ้น^{๔๗}

สรุปความ

หนังสือเล่มนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงมีประโยชน์ไทยบ้าง ว่าผึ้งและน้ำผึ้งมี
ประโยชน์อย่างไร ก็คงทราบกันแล้ว ผึ้งมีคุณธรรมอะไรบ้าง

ถ้ายังไม่ชยัน ก็ขอให้ดูผึ้งเป็นตัวอย่าง สามารถสร้างรวงรังได้ให้มีความ
ใหญ่โตเท่าคุมเกวียน ล้อรถก็ทำได้

เราเป็นคนผู้หนึ่ง ก็มีความสามารถที่จะสิ่งเล็กๆ น้อยให้มีความใหญ่โตขึ้นมา
ได้ ถ้ามีความชยัน

หากยังไม่ชยัน ก็ควรความปลุกความชยันให้มีขึ้นในตน ทั้งพัฒนาความ
สามัคคีความอดทนให้เพิ่มพูนก็จะมีความสำเร็จรุ่งเรือง

น้ำผึ้งมีประโยชน์มากมาย เป็นพระบรมพุทธานุญาตที่ทรงให้พระภิกษุฉันเป็น
เภสัชได้ รักษาโรคได้สารพัด เช่น วัณโรค โรคผอมเหลือง น้ำผึ้งเป็นยาที่กินง่ายแต่
หายาก ถ้าเป็นน้ำผึ้งเดือนห้ายิ่งหายากที่สุดเลย

นอกจากนี้ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผึ้ง ไม่ว่าจะเป็น จังผึ้ง ชีผึ้ง ก็ยังสามารถทำ
ประโยชน์ได้อีก ให้เป็นชีผึ้งก็ปั้นเป็นรูปต่างๆได้สวยงาม ทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้
ด้วย สำหรับคนที่นับถือพระพุทธศาสนา เทียนชีผึ้ง หากใช้จุดบูชาพระรัตนตรัย ก็จะมี
ความหอมมาก ใช้ทำน้ำมันต์ ก็เป็นสิริมงคล นอกจากนี้ คนสำคัญที่มีความ
เกี่ยวข้องกับผึ้งและน้ำผึ้งก็มีหลายคน ทั้งพระมหาเถระ พระโพธิสัตว์ พระราชา
แพทย์ เป็นต้น ทั้งหมดล้วนใช้ผึ้งและน้ำผึ้งมาทำประโยชน์อย่างมากมาย

สำหรับคนที่จะทำบุญ หากได้ทำบุญด้วยน้ำผึ้ง ก็จะได้บุญทั้งอาหารทานและ
เภสัชทาน ส่วนจะได้านิสงส์อย่างไรคงทราบกันแล้วได้รับผลเลิศแน่นอน

^{๔๗} พุ.อป.๓๓/๘๑/๔๓

สุดท้ายนี้ ขออนุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลที่ท่านได้บำเพ็ญ
สั่งสมอบรมมา จงมารวมกัน เป็นตะบะเดชะพลวระปัจจุัย เป็นอุปนิสัยตามส่งให้ท่าน
จงปราศจากทุกข์โศกโรคภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง มีความเกษมสำราญทุกเมื่อ
สวัสดิ์.

คำนำ

“ผึ้งและน้ำผึ้ง” เป็นหนังสือที่มุ่งหวังแจกเป็นธรรมทานเพื่อเผยแพร่หลักคำ

สอนทางพระพุทธศาสนา

เรื่องนี้ จะกล่าวถึงผึ้งมีคุณธรรม เช่น มีความขยัน มีความสามัคคี มีความอดทน บินไม่สูงและยอมตายเพื่อพวกพ้องได้ ในยุคปัจจุบัน ถ้าคนเรามีความขยันแบบผึ้ง ก็จะมีความสำเร็จรุ่งเรือง พยายามสิ่งเล็กๆ น้อยๆ มาผสมบ่อๆ ก็สามารทำให้ทรัพย์ให้มากมายได้ เหมือนกับผึ้งที่เกสรดอกไม้เล็กๆ มาสร้างรวงรังให้ใหญ่โตเท่าลือรลได้ ส่วนด้านความสามัคคีเป็นต้น โปรดติดตามในเล่มเถิด น้ำผึ้งเป็นสิ่งที่หวานที่สุด หากเป็นน้ำผึ้งเดือนห้าด้วยแล้ว นับว่าหวานที่สุดและดีที่สุด เพราะน้ำผึ้งเดือนห้าจะมีเกสรดอกไม้ที่บานเฉพาะเดือนห้าเท่านั้น ดอกไม้ต่างๆ ล้วนมีประโยชน์รักษาโรคได้สารพัดอย่าง

น้ำผึ้ง เป็นพระบรมพุทธานุญาตที่ทรงให้ภิกษุฉันเป็นยาได้ เก็บไว้ได้หลายวัน ฉ้นได้ ไม่เป็นโทษ นอกจากนี้ น้ำผึ้งยังมีอิทธิพลต่อสังคมไทยหลายเรื่อง เช่น ให้พุดมีความหวานปานน้ำผึ้ง นอกจากนี้ ส่วนที่เกี่ยวกับน้ำผึ้ง เช่น ขี้ผึ้ง ก็ทำเป็นเทียนจุดบูชาพระรัตนตรัย ก็ได้ ทำเป็นหุ่นขี้ผึ้ง สร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวก็ได้ ใช้เป็นขี้ผึ้งทาปากแตกก็ได้ สำหรับคนที่ทำบุญน้ำผึ้ง ถวายพระภิกษุอย่างเดียว ก็จะได้ผลสองอย่าง คือ เป็นอาหารหรือเป็นยากก็ได้ พระสิวลีเถระ เลิศด้วยลาภก็เพราะทำบุญเกี่ยวกับการถวายน้ำผึ้งและนมส้ม

ท้ายสุดนี้ ขอให้ท่านผู้มีส่วนร่วมในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ จงมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดแตกฉานในพุทธธรรมบรรลุมรรคผลนิพพานในอนาคตกาล

สุขญาศิริวัณภร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความนำ	0
๑. ผึ้งและน้ำผึ้ง คืออะไร	0
๒. ผึ้งและน้ำผึ้งมีชาติเป็นอย่างไร	0
๓. คุณธรรมของผึ้ง มีอะไรบ้าง	0
๔. ประโยชน์ของผึ้งและน้ำผึ้งที่มีต่อคนเรา	0
ประโยชน์ของผึ้ง	0
ประโยชน์ของน้ำผึ้ง	0
๕. ผึ้งและน้ำผึ้ง ตามคัมภีร์พุทธศาสนา	00
๖. ผึ้งและน้ำผึ้งกับบุคคลสำคัญ	00
๗. ผึ้งและน้ำผึ้งกับการเปรียบเทียบ	00
๘. น้ำผึ้งกับการเป็นโทษสำหรับภิกษุ	00
๙. น้ำผึ้งพร้อมส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ กับการใช้สอย	00
๑๐. การถวายน้ำผึ้งกับผลที่ได้รับ	00
สรุปความ	00